

De la piràmide al cilindre: longevitat i exclusió, la paradoxa del *edatisme*

Esther Subirá Lobera

INTER COL.LEGIAL

19 de gener de 2026

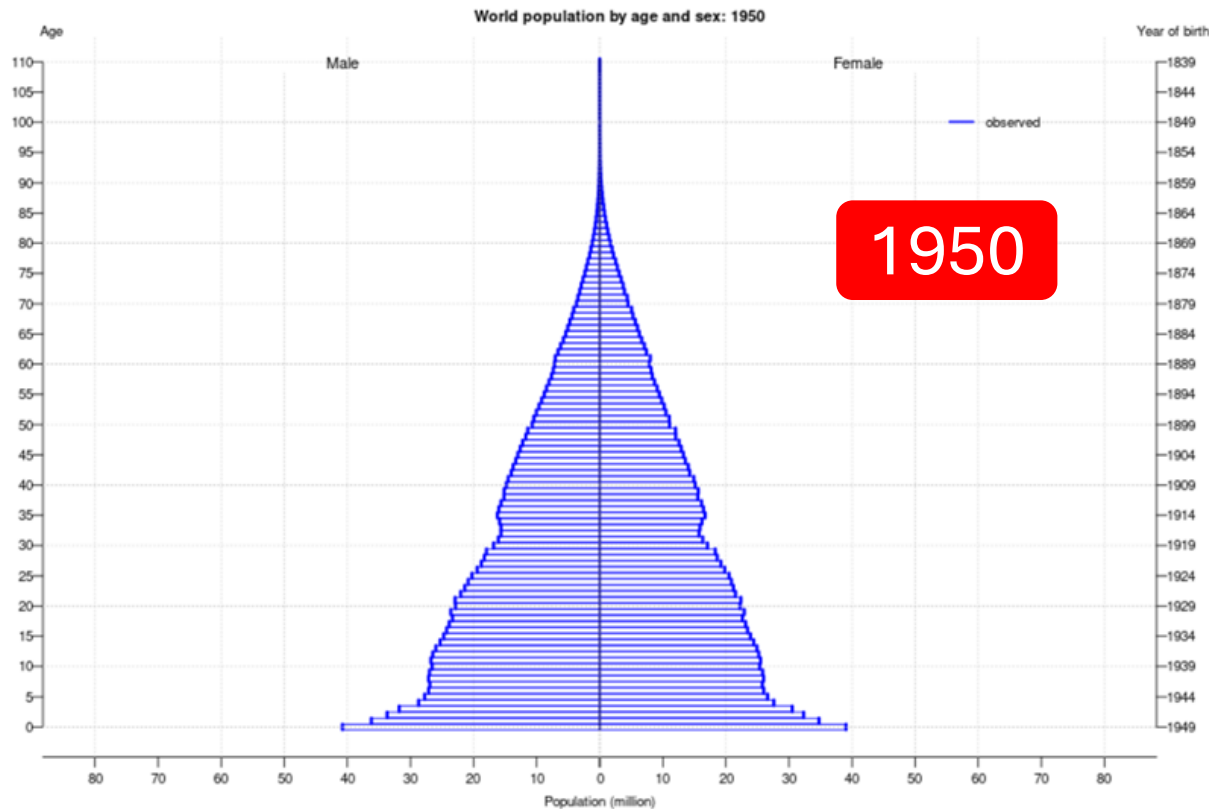
Si tenim sort,
un dia serem vells

Quan un gran èxit es converteix en
un problema

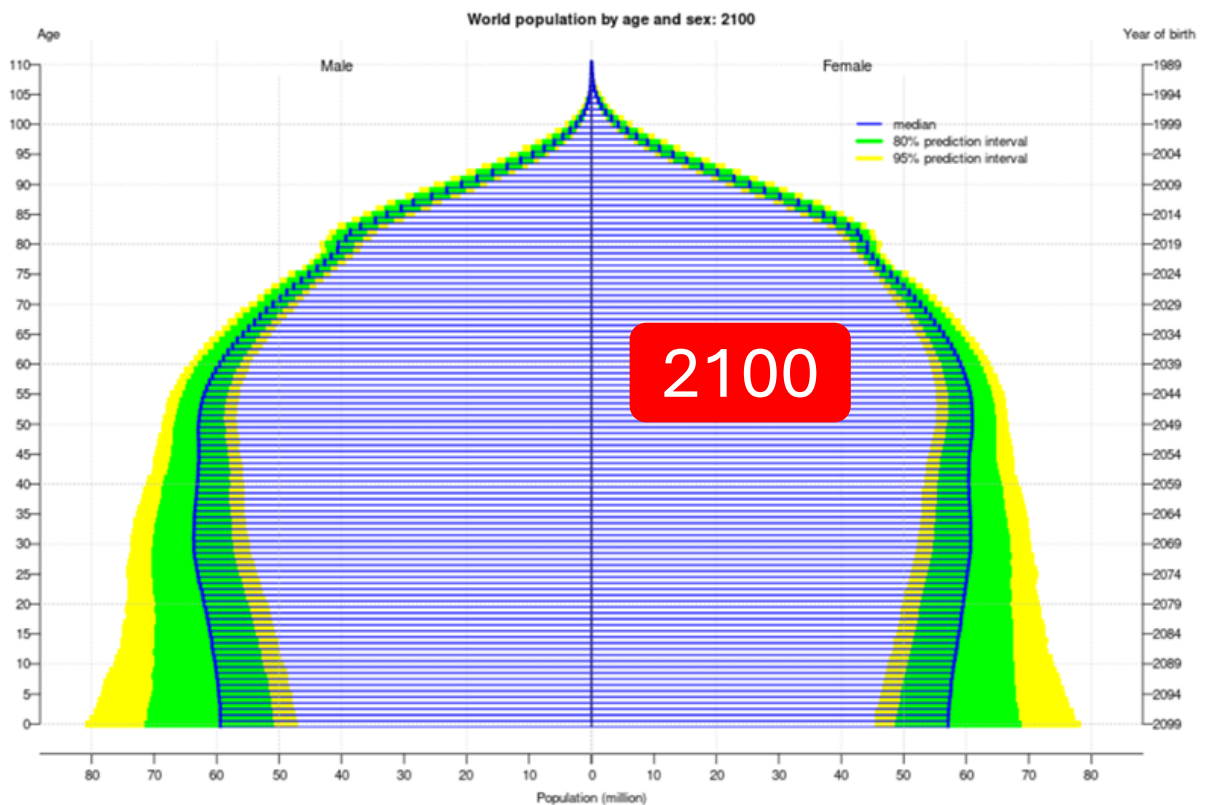
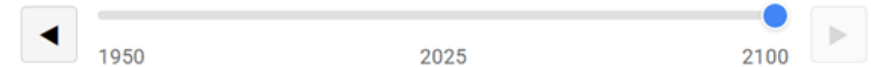
Índex

- Primera part:** L'estat de la qüestió i la història. Som 8.000 milions d'habitants.
- Segona part:** Conseqüències: envelliment de la població laboral, taxa de dependència, dividend de la longevitat i esperança de vida saludable.
- Tercera part:** Afrontant la longevitat i els seus reptes: retenció laboral, pensions adequades, despesa en salut, bretxa digital i economia silver.
- Quarta part:** Trobant solucions.

Evolució de la població mundial

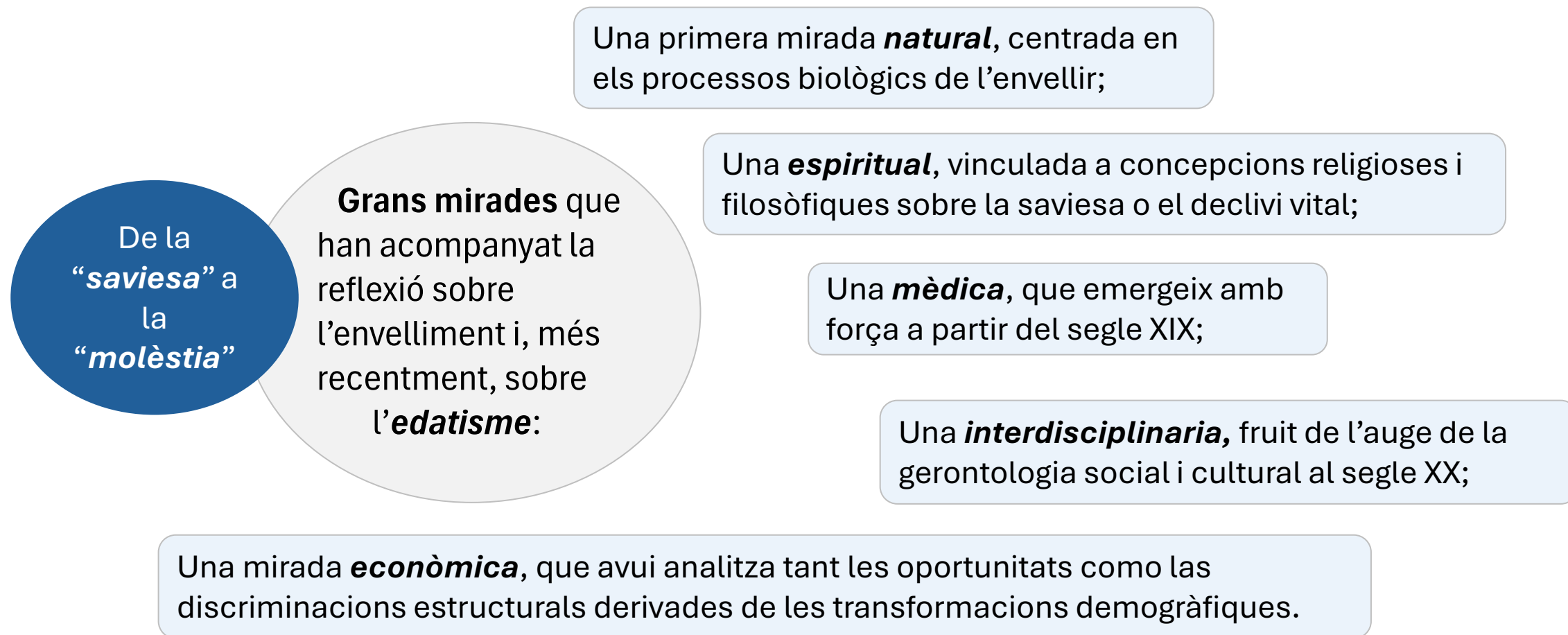

© 2024 United Nations, DESA, Population Division. Licensed under Creative Commons license CC BY 3.0 IGO.
United Nations, DESA, Population Division. *World Population Prospects 2024*. <http://population.un.org/wpp/>

© 2024 United Nations, DESA, Population Division. Licensed under Creative Commons license CC BY 3.0 IGO.
United Nations, DESA, Population Division. *World Population Prospects 2024*. <http://population.un.org/wpp/>

Història: aproximacions a l'adultesa avançada

Antiguitat i Edat Mitjana

Enfocament ètic-filosòfic i espiritual

Vellesa natural i visió espiritual

Autors representatius

Hipòcrates (460-370 a. C.) metge

Envellir no es un defecte es una condició natural de l' ésser humà.

Sant Agustí (354-430) teòleg

La vellesa representa una fase ètica, no biològica.

Ciceró (106-43 a. C.) filòsof

La niciesa senil no és patrimoni de tota la gent gran, a l'igual que la petulància no definex a tots els joves.

Tomás d'Aquino (1225-1274) teòleg

La disminució de les potències de l'ànima i del cos en la vellesa no implica pèrdua, sinó una transformació en la manera d'actuar moralment.

Renaixement - Era Moderna – Il.lustració

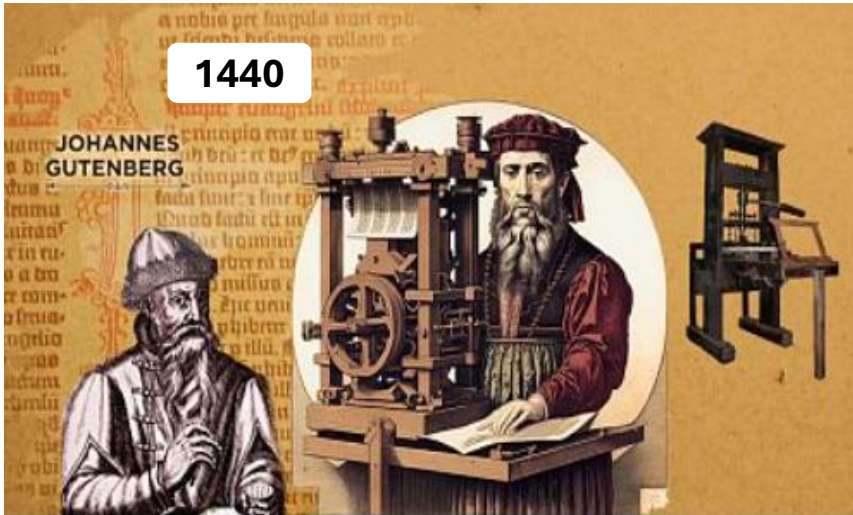
Enfocament mèdic-experimental

Medicina preventiva-prolongació de la vida

Autors representatius

1440

Michel de Montaigne (1533-92) filòsof

La vellesa és una etapa natural de la vida que cal assumir amb dignitat i serenor.

**Francis Bacon (1561-1626) filòsof anglès, y
Christoph Hufeland (1762-1836) metge
alemany**

*Van centrar el seu interès en allargar la vida i
millorar-ne la qualitat mitjançant el progrés
científic.*

Del segle XIX fins a mitjan segle XX

Enfocament interdisciplinari i crític-social

Redefinició del concepte

Autors representatius

Élie Metchnikoff (1845-1916) biòleg
*Va encunyar el concepte de “**gerontologia**” i va proposar una vellesa activa com objectiu científic.*

Émile Durkheim (1858-1917) pedagog
*No va abordar directament la vellesa, però la seva noció d’**estructura social** va influir en anàlisis posteriors de la vellesa estructural.*

Sigmund Freud (1856-1939) metge
*No va escriure una obra específica sobre la vellesa, però considerava que les persones grans eren menys adaptables al anàlisi, ja que la edat pot influir en l’**elasticidad del procés mental**.*

Peter Laslett (1915-2001) historiador
*Analitza el concepte de “**tercera edat**”, la seva evolució i les implicacions socials i culturals de l’envelliment poblacional.*

Bernice Neugarten (1916-2001) psicòloga
*Va introduir els conceptes d’“**edat cronològica**” vs. “**edat funcional**”; considerant que la primera no és un indicador suficient de l’envelliment.*

Mirades recents:

Ciriaco Izquierdo incorpora l’“**edat social**” i l’“**edat psicològica**”. **Rafael Guzmán** afegeix també l’“**edat metabòlica**” i l’“**edat cognitiva**”.

Robert Butler (1927-2010) psiquiatre
*Va definir l’“**edatisme**” com una forma de discriminació sistemàtica que pateixen les persones grans; una càrrega i un estigma cultural.*

Models estadístics

Intel.ligència vs. edat

Autors representatius

Raymond Cattell (1905-1998) i John L. Horn (1928-2006), psicòlegs

Defineixen els conceptes d'**Intel.ligència fluida**, capacitat de resoldre nous problemes i adaptar-se a situacions desconegudes, i **Intel.ligència cristallitzada**, referida a la acumulació de coneixements i habilitats al llarg del temps.

I mostren que l'envejelliment no implica pèrdua global: unes capacitats declinen, altres s'enriqueixen.

John B. Carroll (1920-2003) psicòleg

El seu model d'intel.ligència es compon de **tres estrats**. El primer, més simple, inclou capacitats molt concretes que agrupen les aptituds mentals primàries més **bàsiques**. El segon inclou factors més complexos, destacant la importància de la **Intel.ligència fluida i cristallitzada**. El tercer, el més complex, es el **factor g** (factor general d'intel·ligència), que integra totes les capacitats anteriors i es relaciona amb les activitats cognitives més complexes.

Kevin McGrew, psicòleg i fundador de l'Institute for Applied Psychometrics **Integra les propostes anteriors**; base actual de la **psicometria cognitiva**, entesa com el procés de mesurar i quantificar les capacitats i els processos mentals d'una persona.

De finals del segle XX fins avui

Enfocament sistèmic i econòmic

Normalització de la longevitat; Integració de polítiques i *economia silver*

Leonard Hayflick (1928-2024) i Paul Moorhead (1924-2023) biòlegs

*Van desmentir la idea de la **immortalitat** de les cèl·lules humanes in vitro, qüestionant l'obsessió moderna per la joventut com a únic ideal de valor i productivitat.*

Serge Guérin (n. 1958) sociòleg

*Crític amb l'“edatisme” estructural i mediàtic, defensa una cultura de l'**envelliment actiu**, inclusiu i participatiu.*

Laura Carstensen (n. 1953) psicòloga

*Denuncia els estereotips “edatistes” i proposa una **reformulació cultural de la longevitat** com a actiu personal i col·lectiu.*

Lynda Gratton (n. 1955) psicòloga, i Andrew J. Scott (n. 1965) economista

*Davant l'**allargament de la vida més enllà dels 100 anys**, assenyalen la necessitat de prendre decisions conscients sobre quan treballar, descansar, aprendre o cuidar.*

Axel Börsch-Supan (n. 1954) economista

*Defensa una aproximació **intergeneracional** al repte demogràfic, orientada a polítiques públiques sostenibles, rebutjant la visió de l'envejelliment com una càrrega econòmica.*

Un estudi de 2025 publicat en *Proceedings of the National Academy of Sciences (PNAS)*, adverteix que cap generació nascuda després de 1939 arribarà, en promig, als 100 anys.

Com es
mesura?

Escala d'edatisme de l'OMS

Ítems		Tipus	Contingut
1	Autoestereotip	+	A la meva eda, la meva vida té molt de propòsit.
2		-	Sóc una càrrega per la meva edat.
3	Autoprejudici	-	M'avergonyeixo de la meva edat.
4	Autodiscriminació	-	A causa de la meva edat, limito la meva participació en discussions fins i tot quan són sobre coses que m'afecten.
5		-	Hi ha coses que m'agradaria fer si no les considerés inadequades pel meu grup d'edat.
6	Estereotips interpersonals	-	Altres pensen que no tinc res de valuós que aportar a la societat a causa de la meva edat.
7		+	Altres pensen que a la meva edat sóc capaç de prendre decisions per si mateix.
8	Prejudicis interpersonales	-	Altres se senten frustrats amb mi a causa de la meva edat.
9		-	Altres persones se senten incòmodes al meu voltant per la meva edat.
10	Discriminació interpersonal	-	A causa de la meva edat, altres personas em parlen com si necessitessin simplificar les coses.
11		-	Altres prenen decisions por mi a causa de la meva edat.
12		-	A causa de la meva edat, els altres em fan sentir exclòs.
13	Discriminació institucional	-	Les polítiques fetes pel govern (per exemple sobre habitatge, seguretat social, atenció mèdica) no satisfan les necessitats de les persones de la meva edat.
14		+	Les persones de la meva edat són retratades positivament als mitjans.
15		-	M'han rebutjat per a una oportunitat (per exemple, una feina o una oportunitat de voluntariat) per a la qual estava qualificat degut a la meva edat.

Edatisme i interseccionalitat

L'estudi de la interseccionalitat amb l'edatisme ha estat impulsat principalment per dones compromeses i empoderades, i ha incorporat perspectives de la sociologia, la psicologia, l'economia i els estudis culturals, posant de manifest la seva **intersecció amb el gènere, la raça, la classe social i les desigualtats estructurals.**

Edatisme, capacitisme, raça, gènere i estructura

Nom	Enfocament	Aportació principal	Relació amb l'edatisme
Barbara Macdonald Cynthia Rich	Feminisme edatista	El feminisme és jove-cèntric i exclou a les dones grans.	Defineix l'edatisme com a categoria d'anàlisi feminista i activista.
Susan Sontag	Crítica cultural, feminisme visual	Anàlisi crítica sobre la vellesa i els seus estereotips associats.	Denuncia el doble estàndard a la percepció de l'envelliment per gènere.
Margareth Morganroth Gullette	Crítica cultural, teoria del declinisme	Introdueix el concepte de middle ageism per descriure discriminacions cap a la mitjana edat.	Desenvolupa les idees d'“ideologia de l'edat” i la “narrativa del progrés” per analitzar l'envelliment cultural.
Bill Bytheway	Sociologia de l'envelliment	Proposa un model de recerca amb enfocament holístic .	Defineix l'edatisme com a categoria sociològica estructural combinant estadística, qualitat acadèmica i participació comunitària.
Patricia Hill Collins	Feminisme negre , matriu de dominació	Mare de l'anomenat feminisme interseccional.	No tracta l'edatisme directament, però ofereix una clau estructural per analitzar-lo.
Chris Gilleard Paul Higgs	Gerontologia crítica, sociologia de la salut i l'edat	Defineixen el concepte de "quarta edat" ; la identitat personal es dissol.	Examinen representacions de la vellesa des de la sociologia del cos i l'exclusió institucional.
Kimberlé Williams Crenshaw	Derecho, interseccionalitat raça-gènere	Introdueix el concepte d'interseccionalitat a la teoria feminista als anys 80.	No aborda edatisme, però el seu marc és fonamental per estudiar opressions creuades.
Liat Ayalon	Psicologia social de l'envelliment	Desnaturalitza l'envelliment com “problema” individual.	Edadisme estructural , especialment en salut i serveis socials.
Fiona Kumari Campbell	Capacitisme	Assenyala l'entramat cultural i social que privilegia cossos i ments “capaços”, mentre degrada, margina o invisibilitza els no s'ajusten a aquest ideal.	Privilegia la normalidad, anticipa i sosté l'edatisme .

«La cuarta edat representa el veritable desafiament: una etapa que encara no hem sabut definir.»

Peter Laslett, *A Fresh Map of Life* (1991) y

Chris Gilleard y Paul Higgs, *Fourth Ageism: Real and Imaginary Old Age* (2021)

1. Primera edat. **Infància**, socializació, educació.
2. Segona edat. **Maduresa** laboral, responsabilitat familiar.
3. Tercera edat. **Retirada**, autonomia, realització personal.
4. Quarta edat. **Dependència** avançada, malaltia, declivi.

La població humana als darrers segles

Año	Millones	Observaciones
	habitantes	
1830	1.000	Por primera vez la humanidad alcanza esta cifra
1930	2.000	100 años (aumento 100%)
1960	3.000	30 años (aumento 50%)
1974	4.000	14 años (aumento 33%)
1987	5.000	13 años (aumento 25%)
1999	6.000	12 años (aumento 17%)
2012	7.000	13 años (aumento 17%)
2022	8.000	10 años (aumento 14%)

No és homogènia:

es diferencia per regions, nivells de desenvolupament i marcs culturals.

Aspectes claus de la transició

Etapa	Període aproximat	Característiques	Exemple històric
1. Pretransicional	Fins a mitjans del segle XVIII (~1750)	<i>Alta natalitat i alta mortalitat.</i> Creixement gairebé nul ; fort impacte de epidèmies, guerres i fams.	Europa preindustrial; població mundial ~600 millones el 1700
2. Transició primerenca	1750–1900 (Europa abans; més tard en altres regions)	<i>Descens de mortalitat, natalitat alta.</i> Explosió demogràfica ; avenços mèdics, agrícoles i sanitaris.	Europa de la Revolució Industrial; població mundial ~1.600 millones el 1900
3. Transició avançada	1900–1970 (Europa/EE. UU. abans; Asia/Latino América después)	<i>Natalitat en descens.</i> Descens progressiu de la natalitat per urbanització, educació i control de fertilitat .	Europa dentreguerres; Japó postguerra
4. Postransicional	1970–avui (Europa/Japó primer; països en desenvolupament entrant ara)	<i>Natalitat i mortalitat baixes.</i> Estabilització o decreixement; envelliment estructural i reptes de sostenibilitat .	Alemanya, Itàlia i el Japó amb creixement negatiu; la Xina decreix des del 2022

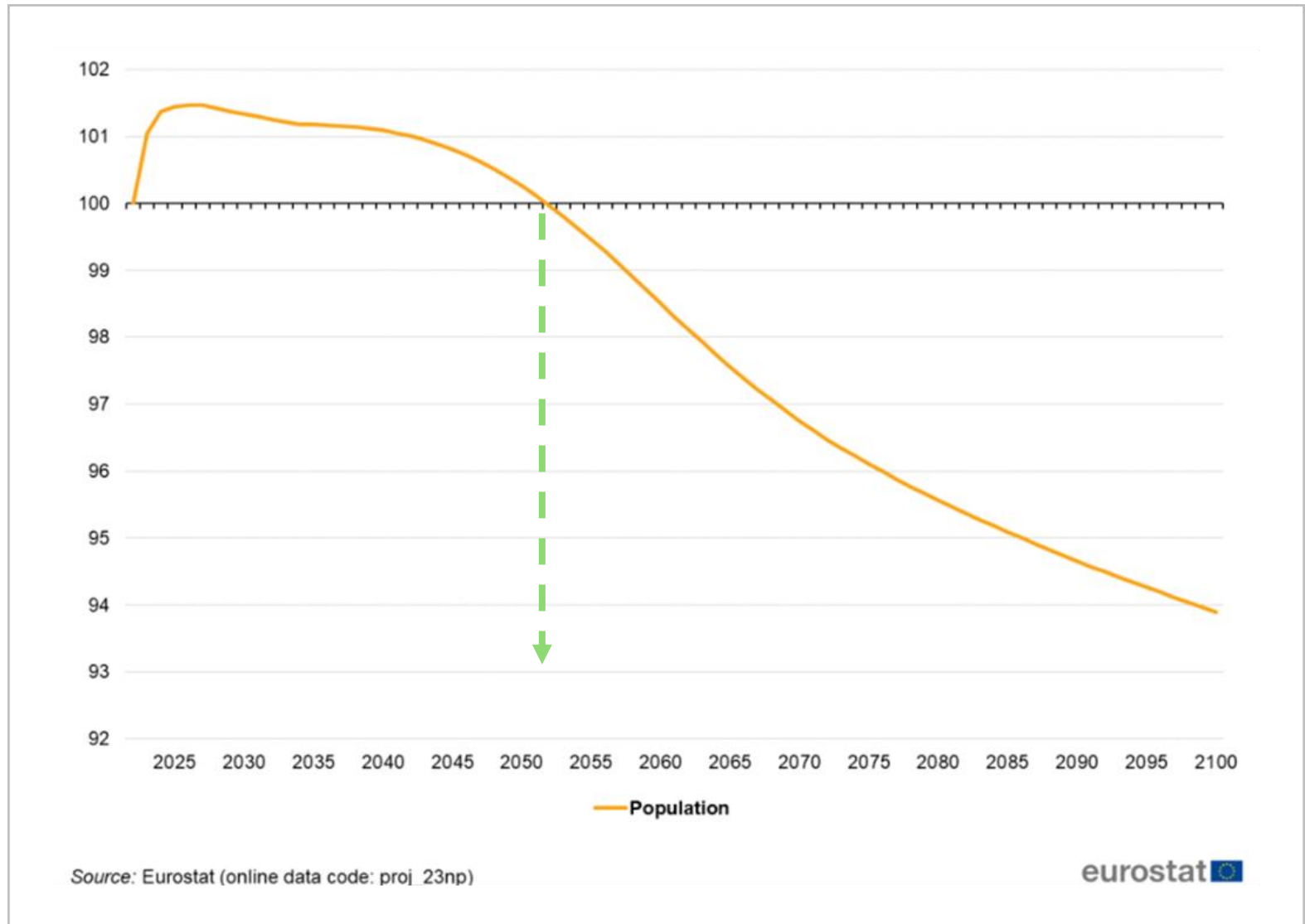
El descens continuat de la fertilitat origina poblacions sobre envellides.

Major volum en els grups d'edat avançada i una base jove cada cop més petita.

Projecció projectada a la UE a 2100

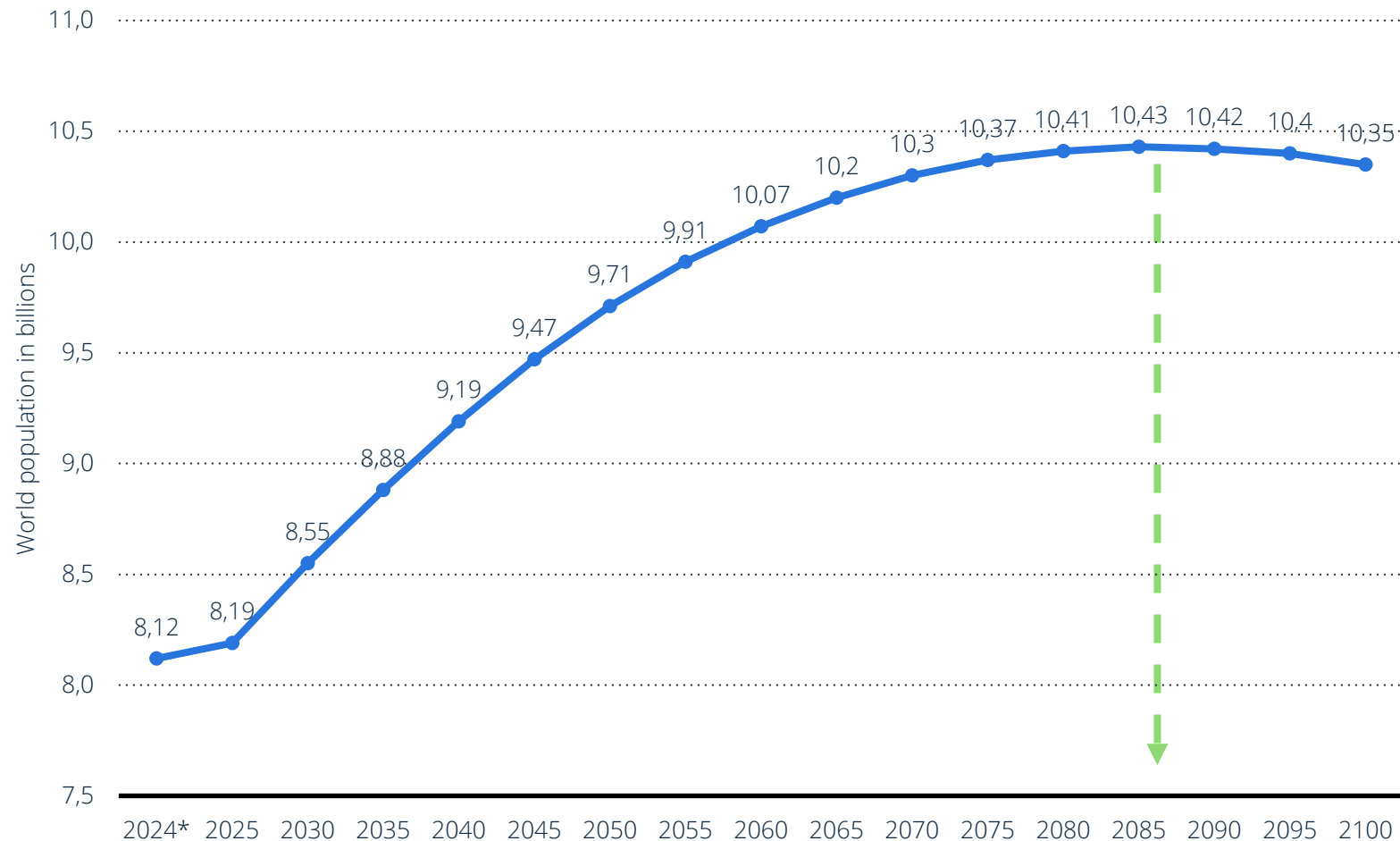
(2022=100)

La UE no
continuarà
creixent després
de 2050.

Població mundial: pronòstic de desenvolupament 2024-2100

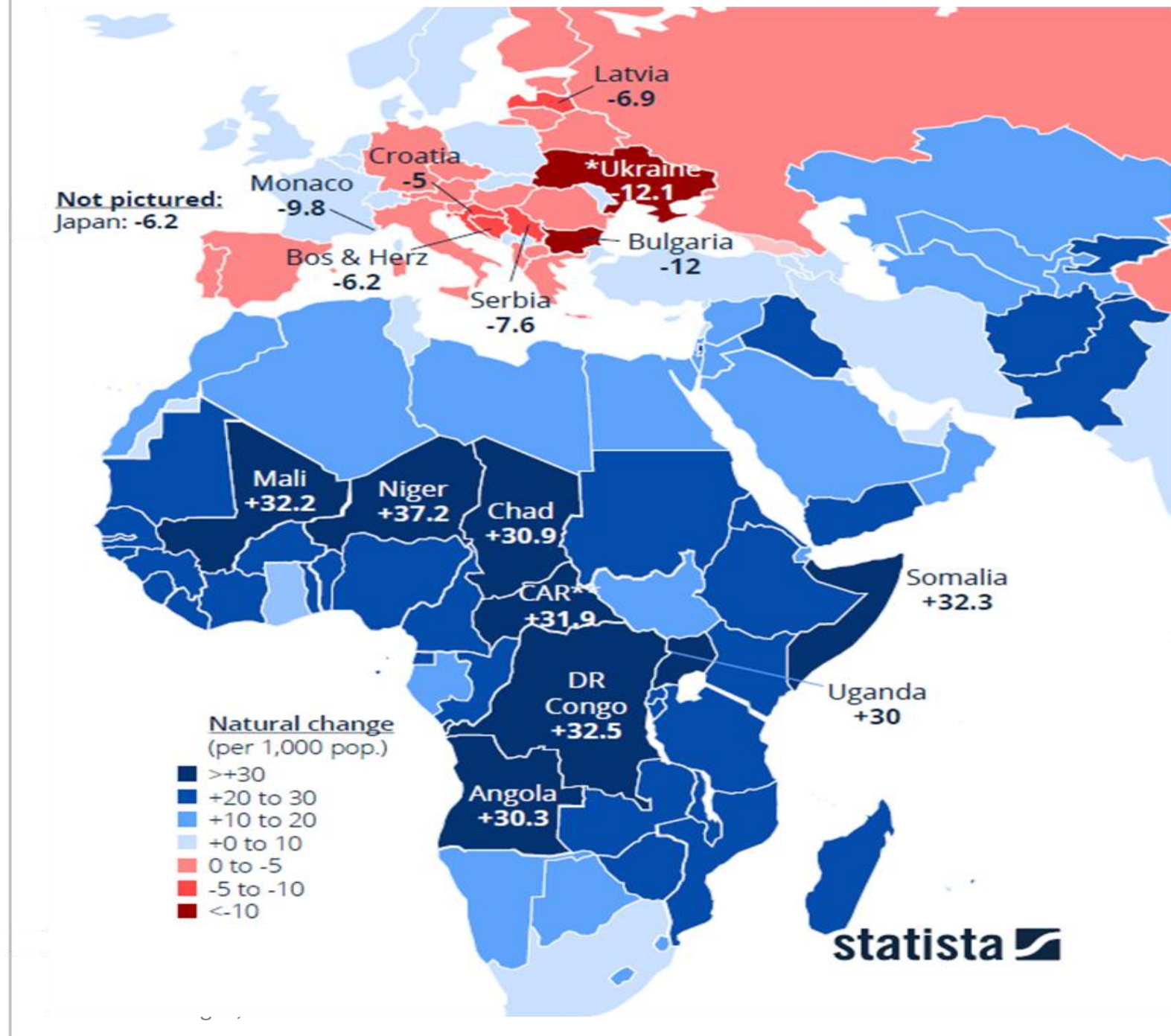
Al mon, el canvi serà després de 2085.

Nota: En tot el mon; 2024; a partir de l'1 de gener de cada any

Fuente: United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN DESA); [ID 262618 Statista](#)

Canvi natural de població (natalitat-mortalitat sense migració)

Serà el XXI, el segle africà?

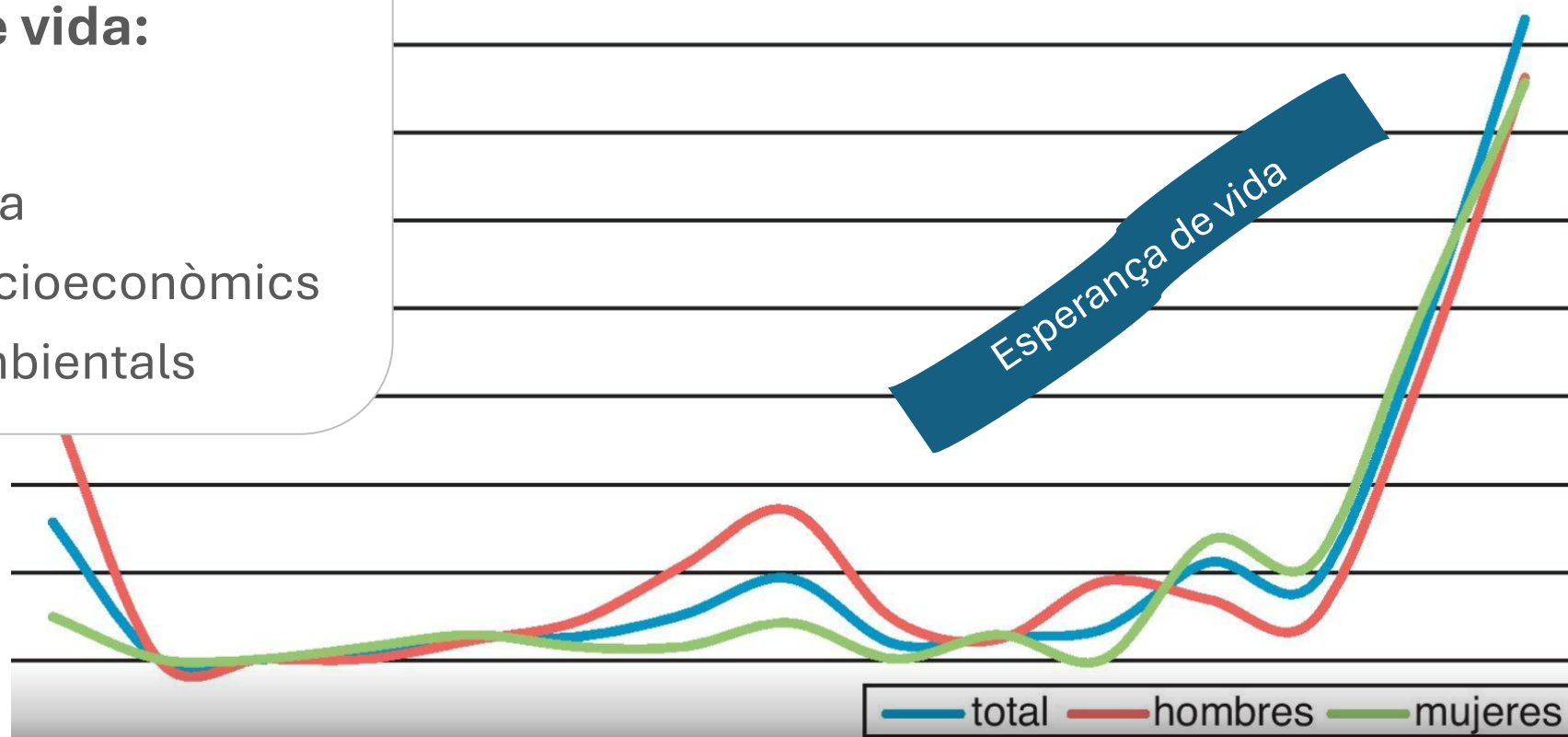
«No som tan vells com creiem: depèn de quants anys de vida ens queden, no de quant hem viscut.»

Sanderson & Scherbov, *Prospective Longevity* (2019)

Factors que afecten la esperança de vida:

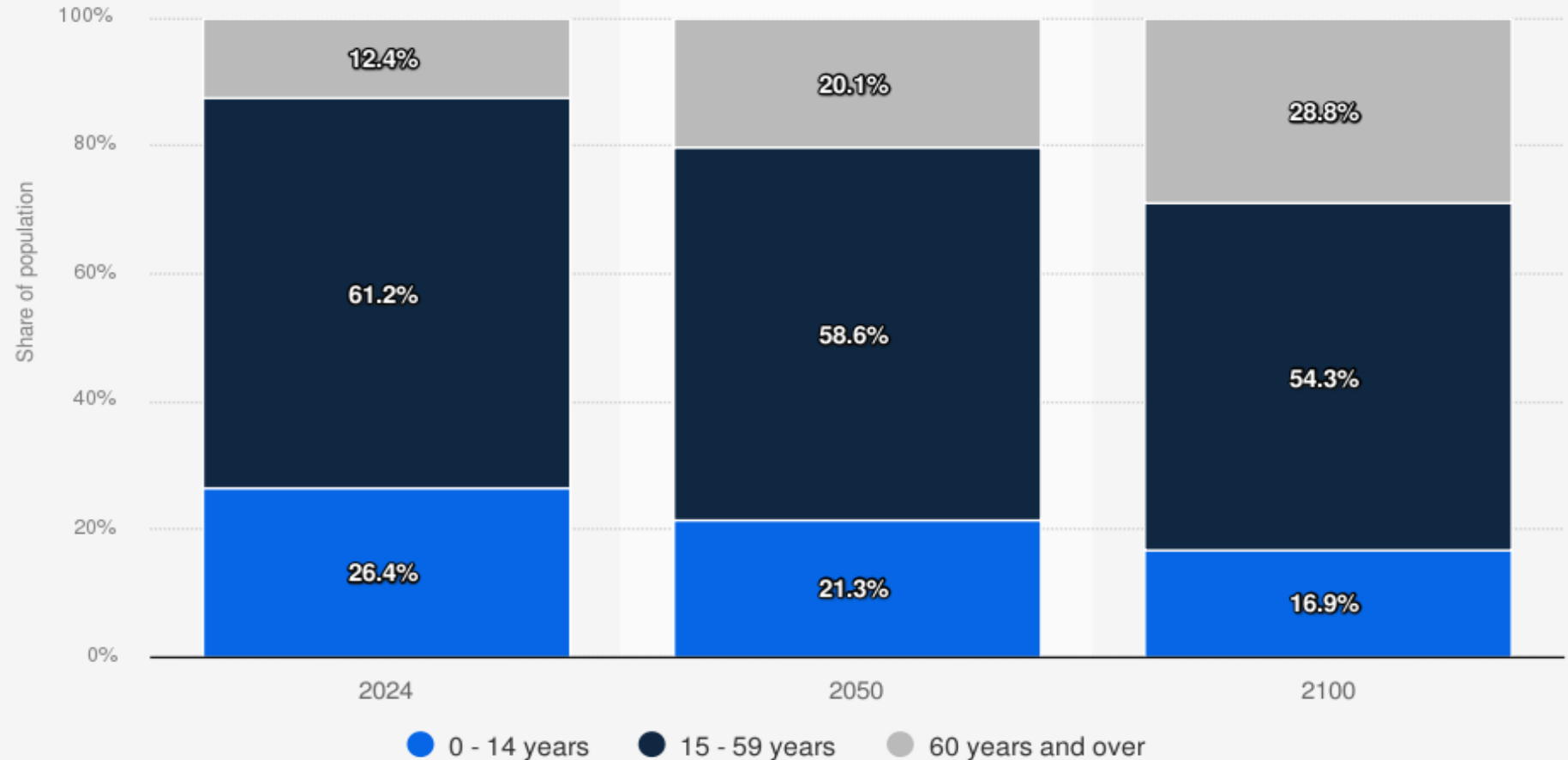
- ❖ Genètica
- ❖ Estil de vida
- ❖ Factors socioeconòmics
- ❖ Factors ambientals

¿Com són de controlables?

Distribució projectada de la població mundial

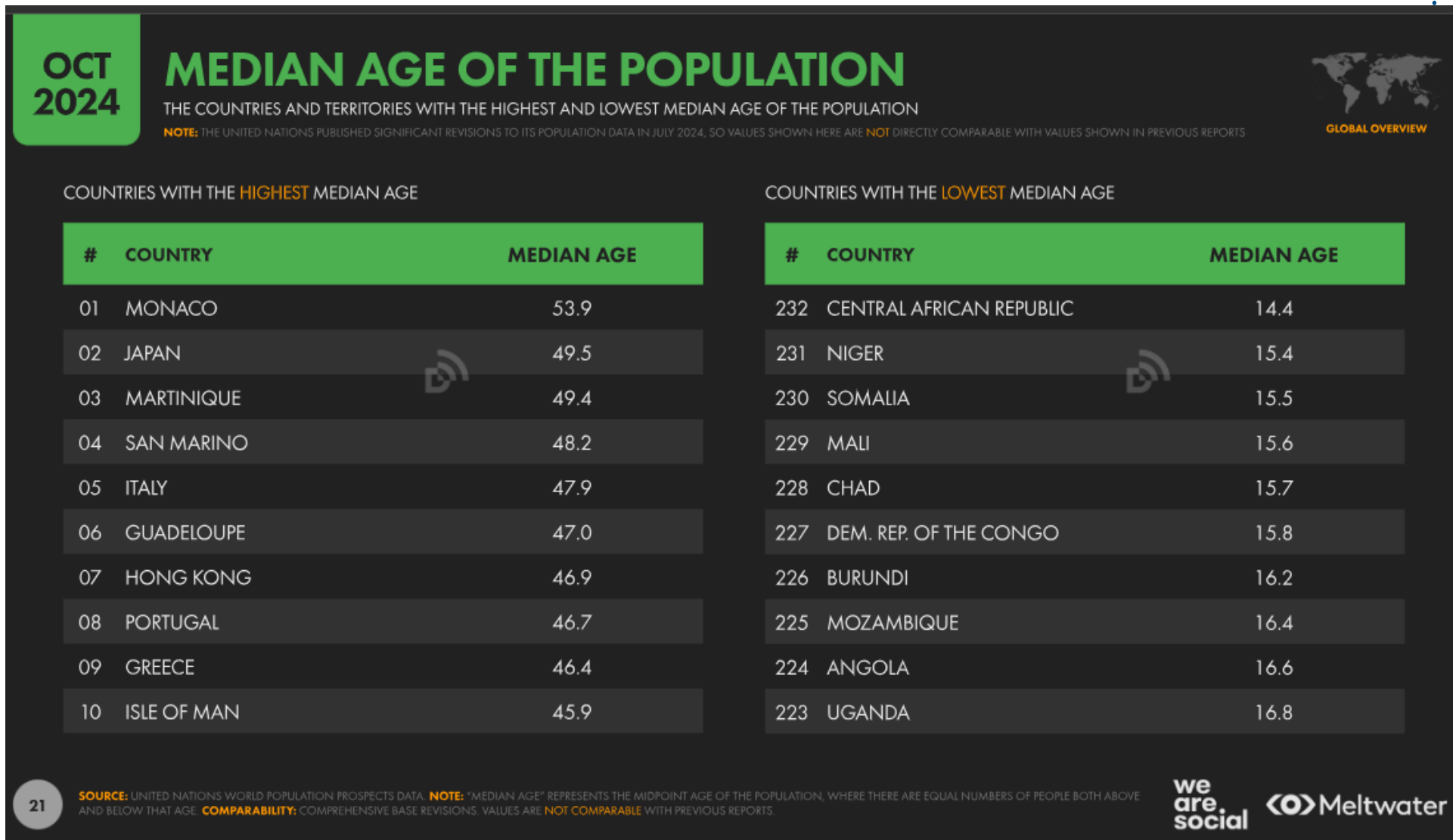
La presència creixent i sostinguda de gent gran tindrà implicacions profundes per a l'estructura etària i els sistemes socials.

Source
United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN DESA)
© Statista 2025

Additional Information:
Worldwide; 2024

Edad mitjana de la població

21

SOURCE: UNITED NATIONS WORLD POPULATION PROSPECTS DATA. **NOTE:** "MEDIAN AGE" REPRESENTS THE MIDPOINT AGE OF THE POPULATION, WHERE THERE ARE EQUAL NUMBERS OF PEOPLE BOTH ABOVE AND BELOW THAT AGE. **COMPARABILITY:** COMPREHENSIVE BASE REVISIONS. VALUES ARE **NOT COMPARABLE** WITH PREVIOUS REPORTS.

we are social

Meltwater

«La longevitat celebra, la dependència denúncia,
però

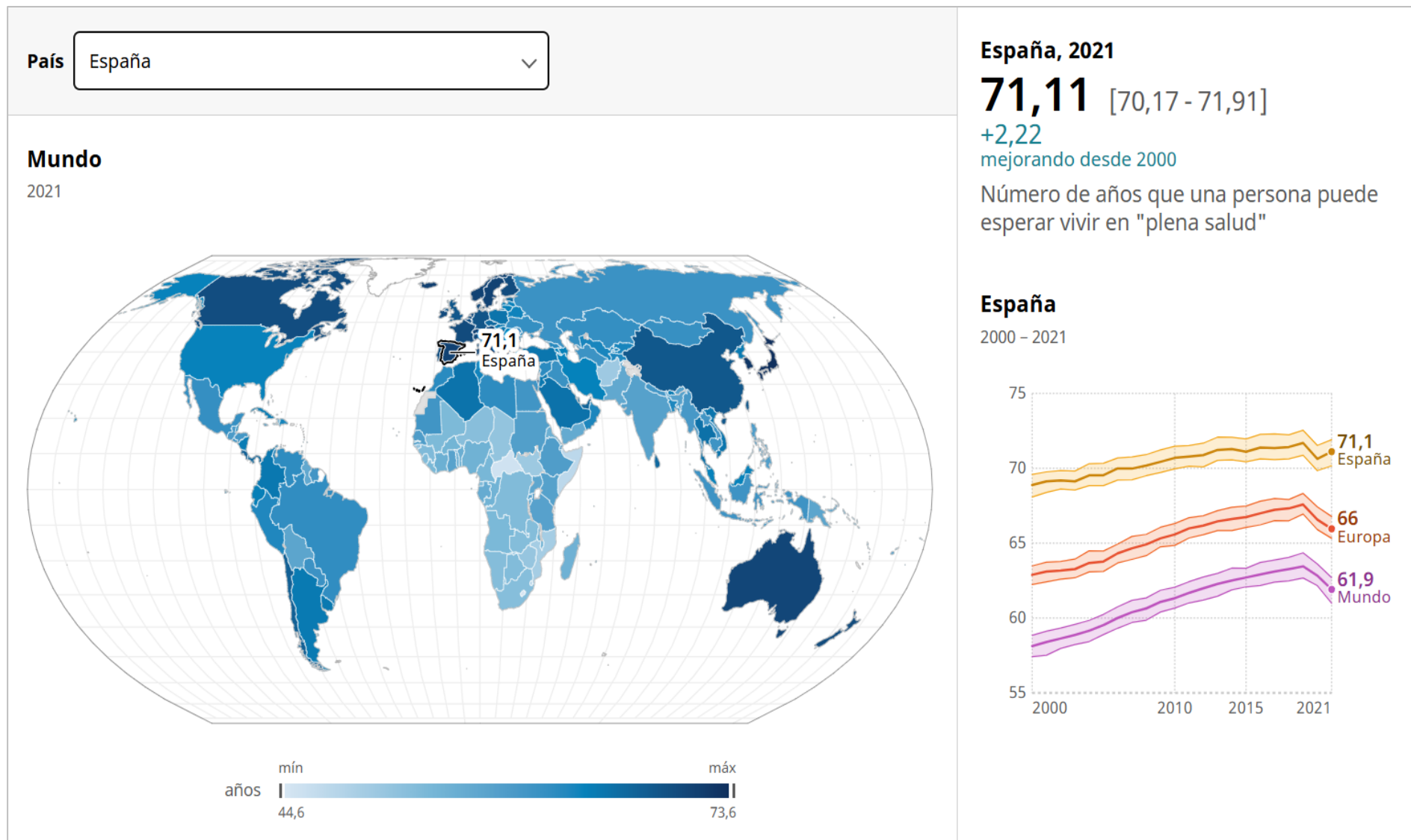
és el preu d'una
societat que costa
preparar-se.»

Un fet inqüestionable
--**esperança de vida**--
i dos grans marcadors de signe
contrari per començar

Esperança de vida saludable (al neixer)

Viure més anys
no implica
necessàriament
allargar la
“discapacitat”

“Taxa de dependència”

Avalua el **pes conjunt de la població no activa** sobre la població potencialment activa que sosté el sistema econòmic. És clau per a la sostenibilitat a llarg termini.

País	Región	Tasa de dependencia total	Dependencia juvenil	Dependencia senil
Níger	África	104,3	92,1	12,2
Nigeria	África	88,6	80,2	8,4
India	Asia	48,5	35,9	12,6
Brasil	América Latina	47,9	32,6	15,3
Estados Unidos	América del N.	54,2	28,3	25,9
España	Europa	56,8	22,1	34,7
Alemania	Europa	56,1	23,4	32,7
Japón	Asia	68,7	21,3	47,4

La taxa de dependència és percebuda sovint com una càrrega econòmica i social.

La dependència senil tensiona els sistemes de benestar.

“Dividend de la longevitat”

Benefici econòmic i social potencial que pot obtenir una societat si s'adapta de manera **intel·ligent i equitativa** a l'augment de l'esperança de vida.

**Elements
centrals**
Gratton &
Scott (2020)

- ❖ **Canvi de paradigma vital:** Vides més llargues exigeixen rediseñar les trajectòries d'educació, treball i jubilació.
- ❖ **Inversió en capital humà sènior:** Si els grans romanen actius, poden continuar aportant valor econòmic, social i cultural.
- ❖ **Enfocament positiu i anticipatori:** La longevitat no s'ha de gestionar des de la por (a la fallida del sistema), sinó des de l'oportunitat (més anys productius, més experiència acumulada).
- ❖ **Equitat intergeneracional:** Aprofitar el dividend també implica redistribuir oportunitats i responsabilitats entre generacions.

... però no es automàtic

Per aconseguir-ho és necessari:

Generar condicions estructurals que afavoreixin una participació prolongada i significativa de les persones grans al mercat laboral i en altres formes de contribució social.

- ❖ **Adaptar-se a la longevitat.** En els sistemes actuals, el que amenaça la sostenibilitat són les pensions i la salut pública.
- ❖ **Increment de la morbiditat.** L'esperança de vida saludable no ha crescut al ritme de l'esperança de vida general, cosa que implica més costos sanitaris i dependència.
- ❖ **Un enfocament a la salut al llarg de la vida.** Esperança de vida en bona salut implica un *enfocament preventiu* que comenci a la infància o mitjana edat.
- ❖ **Impulsar la feina.** Cal acompanyar-lo de mesures estructurals: ocupació adaptada, aprenentatge continu, flexibilització laboral i entorns contraris a l'*edatisme*.

«Cada any guanyat no és una despesa:

és capital humà, social y cultural por descobrir.»

«La longevitat exigeix repensar el contracte social:
del simple repartiment de recursos a una
coresponsabilitat intergeneracional.»

cal

1. Pensions adequades
2. Retenció laboral
3. Despesa en salut
4. Bretxa digital
5. *Economia silver*
6. Polítiques de desenvolupament

Com saber si les pensions són adequades?

Tipus d'índexs i informació

Generalistes

Informen en quina mesura les pensions s'ajusten al cost de vida, **mantenint el poder adquisitiu dels jubilats i protegint-los de la inflació** i contribueixen a la sostenibilitat del sistema de pensions en permetre ajustaments basats en indicadors econòmics, evitant desequilibris financers.

Específics

Informan sobre aspectes concrets. Els principals indicadors que utilitza la Comissió Europea són:

- La taxa de **generositat**. *Pensió Mitjana i salari mitjà abans d'impostos.*
- La taxa de **sustitució**. *Primera pensió i salari previ a la jubilació.*
- La taxa neta teòrica de **reemplaçament**. *Proporció d'ingrés que es manté després de la jubilació.*

Adequació de les pensions a Espanya:

Situació actual i projeccions (2019-2060)

Indicador	Posición en la UE-27 (2019)	Valor (2019)	Valor (2060)	Variación (p.p.)*	Posición estimada (2060)
Tasa de generosidad	3. ^a	60 %	32,7 %	-27,3	< media UE
Tasa de sustitución bruta	1. ^a	+30,8 p.p. s/UE	+0,8 p.p. s/UE	-30,5	3. ^a
Tasa neta teórica de reemplazo	3. ^a	Elevada	-15 p.p.	-15	6. ^a

Nota: (*) Variación en puntos porcentuales.

Espanya està ben posicionada a la UE però, a futur, convé replantejar la sostenibilitat del sistema sense erosionar la seva legitimitat social.

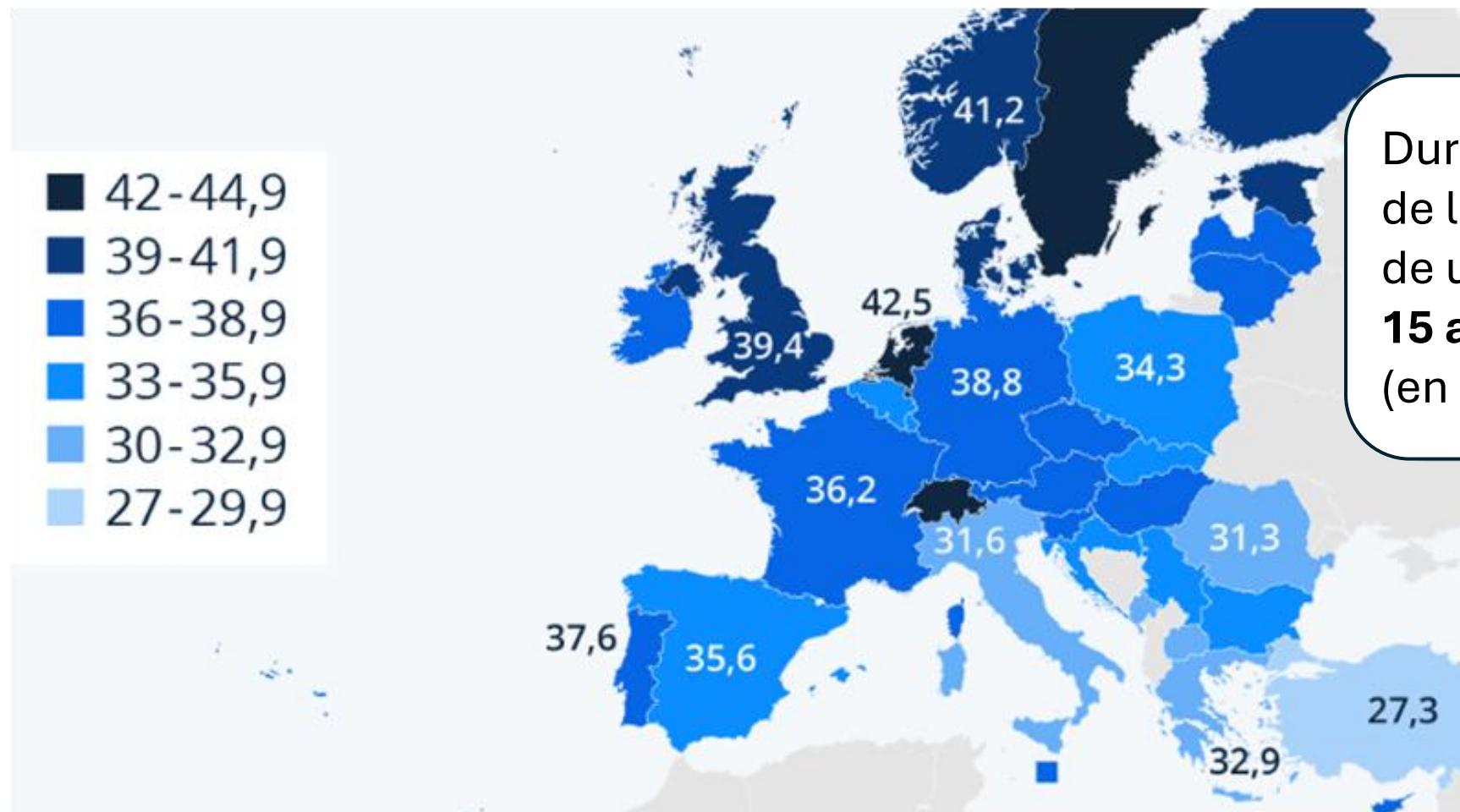
2

La retenció laboral com a termòmetre d'integració sènior a l'economia activa

Quan es
treballa i com
s'enfronta
l'edat?

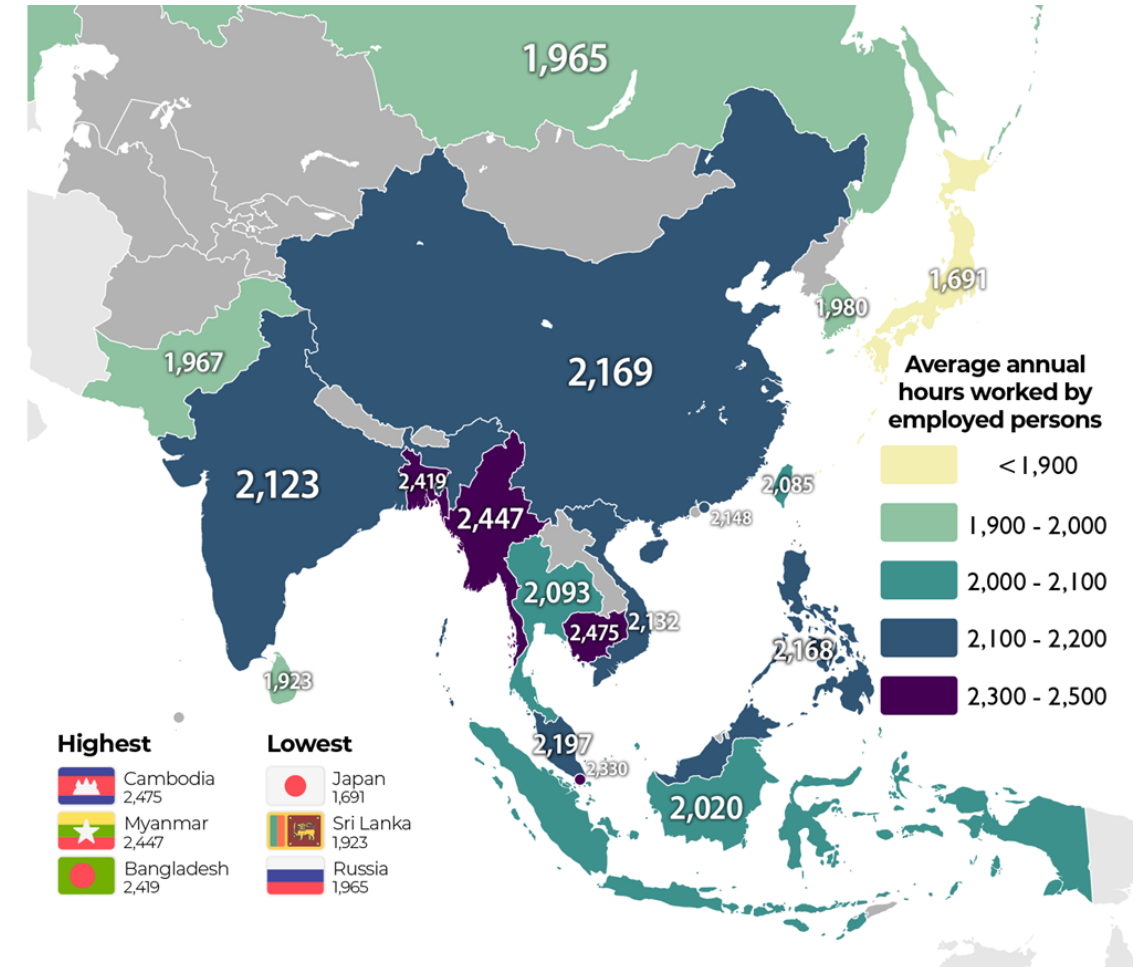
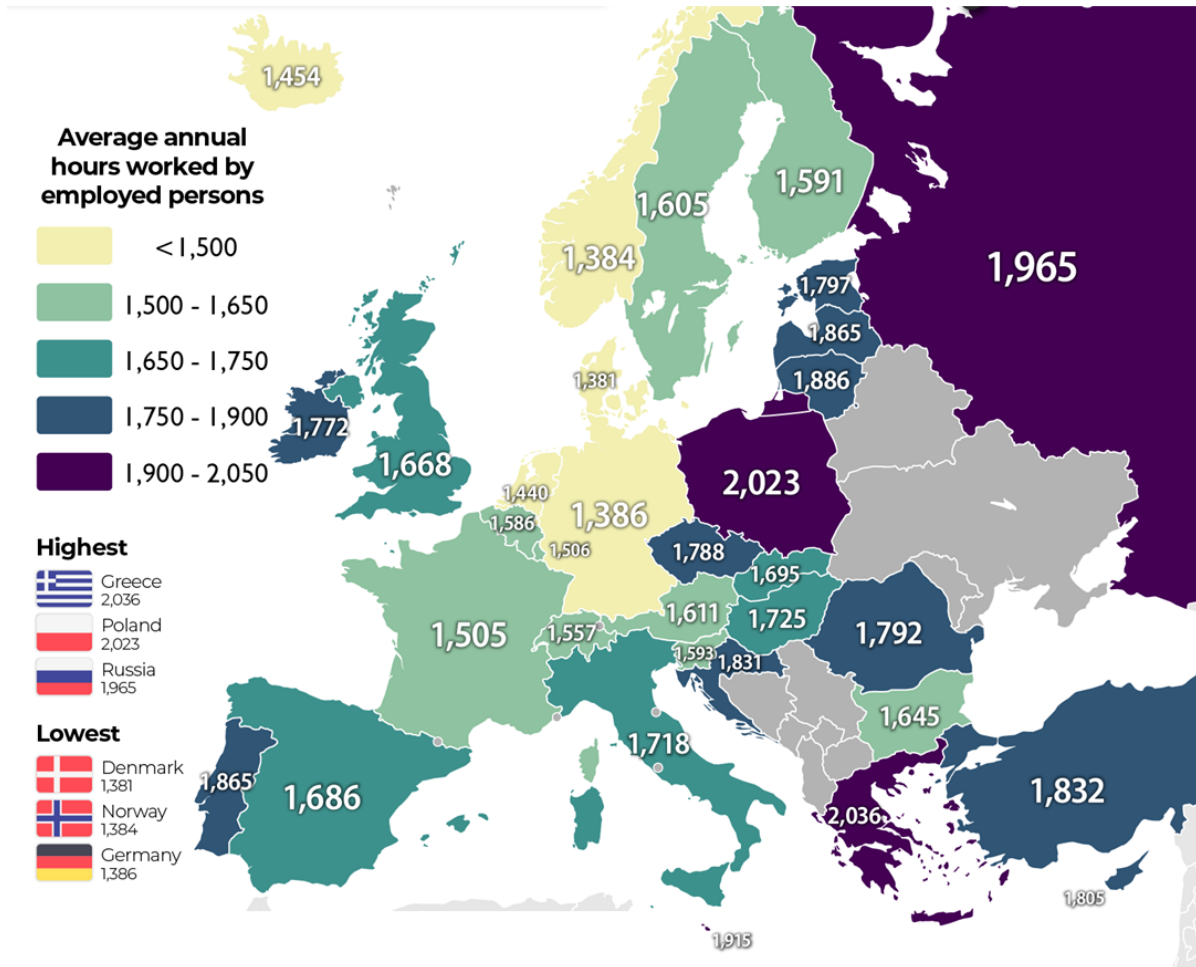
Quants anys treballen els europeus?

Durada estimada de la vida laboral, de una persona de **15 anys** el 2021 (en anys)

Fuente: Eurostat en Statista

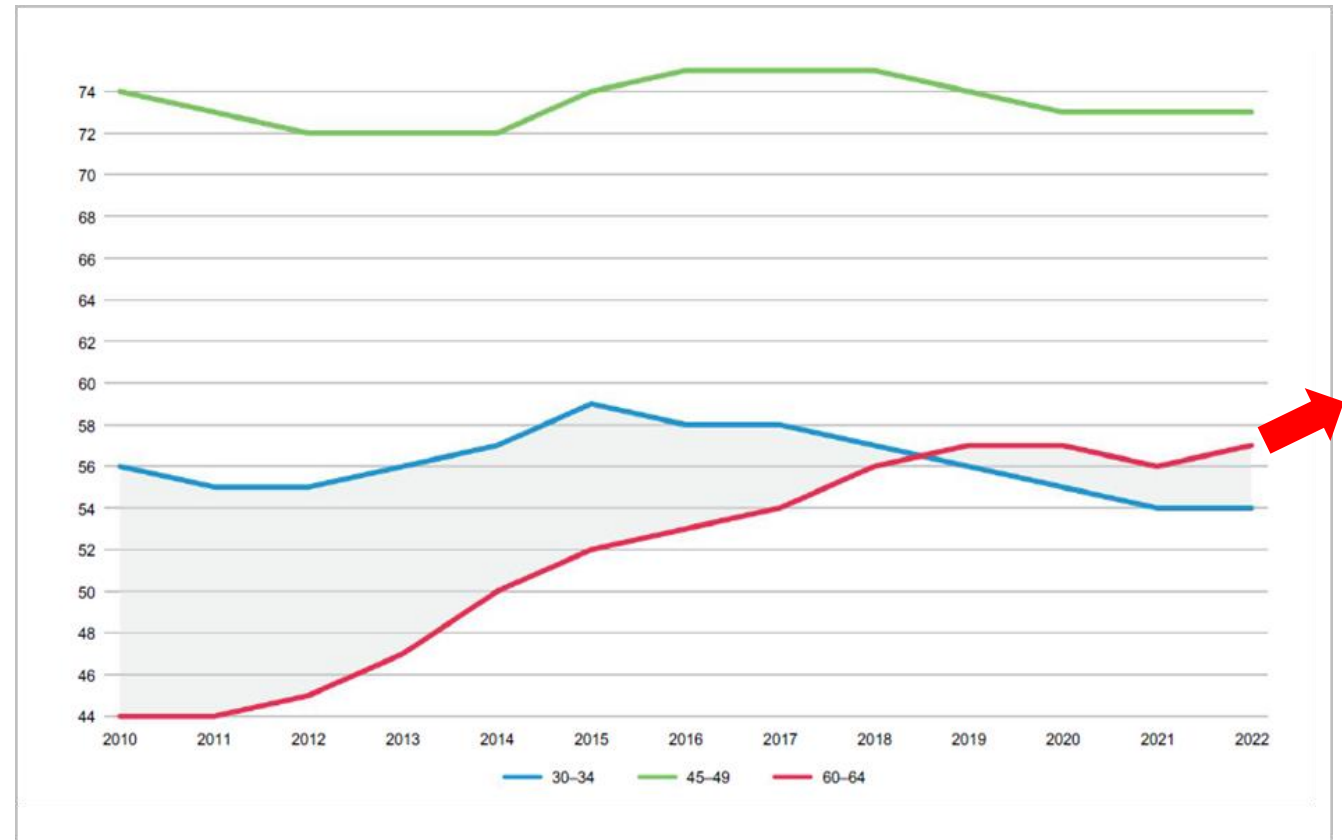
Hores anuals treballades

Fuente: Adaptado de *The Next Generation of the Penn Table* (2019)

Taxa de retenció per edat, UE-27, 2010-2022 (%)

Percentatge de persones grans que **romanen amb el mateix ocupador** durant un període prolongat-- ofereix una mesura més qualitativa que la mera taxa d'ocupació, que pot amagar situacions de precarietat, rotació forçada o autoocupació no voluntària.

Segons *l'informe Keeping older workers in the labour force*, la taxa mitjana de retenció a la Unió Europea per al grup de 60 a 64 anys va augmentar del 44% el 2010 al 57% el 2022.

Indicadors de treball sostenible

Concepto	Ítems	España		UE-27	
		Hombres	Mujeres	Hombres	Mujeres
Salud y bienestar	Salud autopercebida (muy buena/ buena, % empleados) 55-64	71,1	70,7	67,6	66,9
	Expectativas de vida saludable a los 65 años (1)	10,7	10,3	9,5	9,9
	Puntuación de bienestar mental de la OMS-5, empleados (0-100), media 55+ (2)	74,4	68,5	70,6	65,8
Empleabilidad (% de empleados mayores de 55 años)	Participación en educación o formación	10,2	13,2	7,5	10,2
	Inseguridad laboral	18,0	15,0	12,9	10,4
Calidad del empleo (% de empleados mayores de 55 años)	Pagado apropiadamente	49,9	49,1	64,7	54,9
	Alta calidad del empleo	45,0	45,2	51,0	45,6

Fuente: Eurofound, EWCT 2021

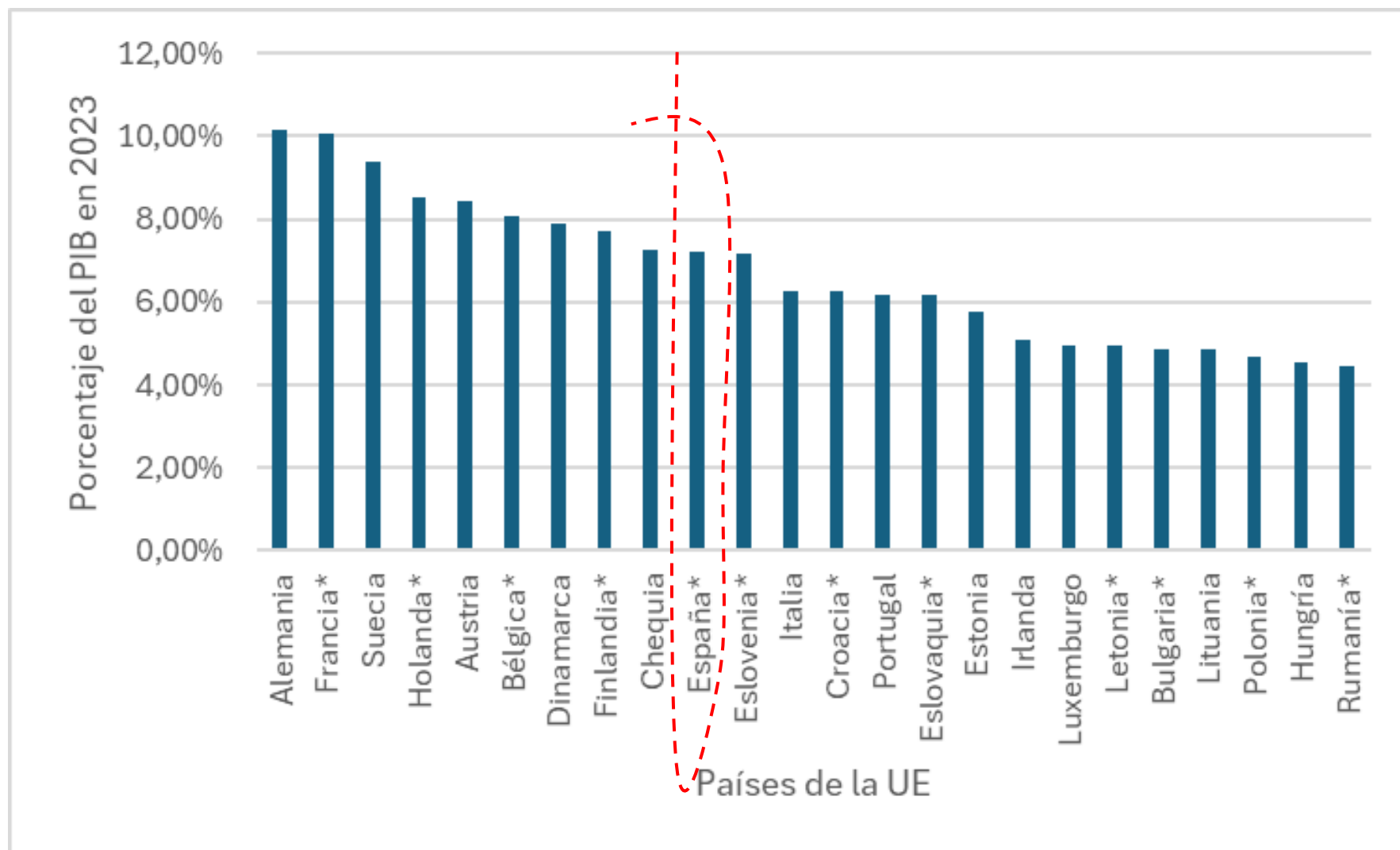
Programes europeus per a la retenció i inclusió laboral sènior

País	Programa / Iniciativa	Descripció	Grup objectiu	Institució promotora
Alemanya	Perspektive 50plus	Reintegració laboral de majors aturats de llarga durada mitjançant incentius i formació.	Majors aturats ≥ 50 anys	Ministeri Federal de Treball
Àustria	fit2work	Assessorament personalitzat per adaptar condicions de treball i prevenir sortides prematures.	Empleats amb problemes de salut	Ministeri d'Afers Socials
Espanya	Generación SAVIA	Plataforma per a l'ocupabilitat sènior, <i>mentoring</i> i xarxes de col·laboració.	Professionals ≥ 50 anys	Fundación Endesa + Fundación máshumano
Finlàndia	National Programme on Ageing Workers	Millora ergonòmica de l'entorn laboral, formació continuada i sensibilització empresarial.	Treballadors ≥ 55 anys	Govern finlandès i empreses
França	DIG-AGE+	Formació digital avançada per a majors de 45 anys; millora de competències TIC i ocupabilitat.	Treballadors ≥ 45 anys	Ministeri de Treball i socis socials
Irlanda	Working Better for Longer	Guia estatal per la gestió de l'edat a la feina; suport a ocupadors i treballadors.	Empreses i treballadors sènior	Departament d'Ocupació i Protecció Social

Importància de la salut i els seus determinants

Determinant	Definició	
Disponibilitat	Si un producte o servei d'atenció sanitària	Està disponible de manera continuada al sistema d'atenció sanitària.
Accesibilitat		És fàcilment accessible en termes de distància o mitjans de transport per arribar-hi o dissenyar les instal·lacions del sistema d'atenció sanitària.
Puntualitat		Està disponible o és accessible amb la rapidesa adequada a les necessitats del pacient.
Adecuació		Compleix les expectatives de les parts interessades (pacient, metge i altri).
Asequibilitat		Si la cerca de serveis d'atenció mèdica depen dels recursos financers del pacient .
Idoneïdad		No ignora las característiques culturals, socials o altres característiques individuals d'un pacient.

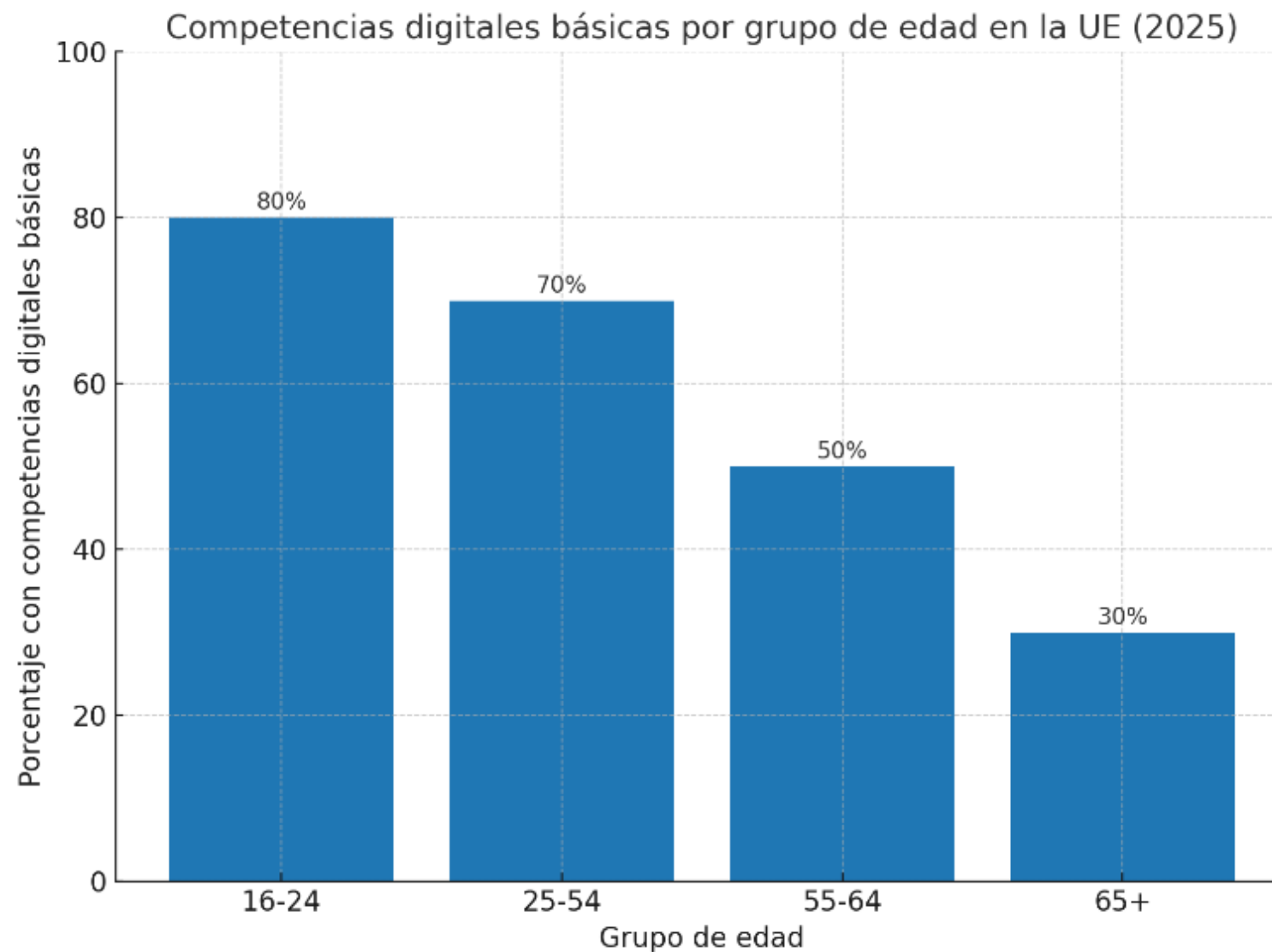
Despesa en salut. Països de la UE (2023)

La bretxa digital representa una manera silenciosa però persistent d'exclusió estructural.

En un context marcat per la creixent digitalització dels serveis sanitaris, financers, administratius i socials, una part significativa de la població sènior continua enfrontant obstacles rellevants per a la plena integració tecnològica.

Bretxa digital intergeneracional a la UE (2025)

El nou contracte social requereix, sobretot, competències digitals

Àustria

Programa de mentoria "Joves i grans", els joves expliquen les aplicacions als seus companys grans i els grans amb experiència guien els més joves en situacions amb clients.

Espanya

El Pla Nacional de Competències Digitals indica la necessitat d'impartir **formació en competències digitals als treballadors de més edat** del sector públic que es jubilaran els propers 10 anys.

França

El projecte DIG-AGE+ dona als professionals més grans de 50 anys l'oportunitat d'adquirir les **competències digitals** necessàries per ser més eficients i eficaces a la feina.

Itàlia

Les propostes se centren a fomentar la capacitat en **alfabetització digital** i TIC.

Grècia

Proporcionar **alfabetització digital**, ambiental, financera i eines d'intel·ligència. No s'esmenta explícitament els treballadors de més edat, però són un grup objectiu important.

Luxemburg

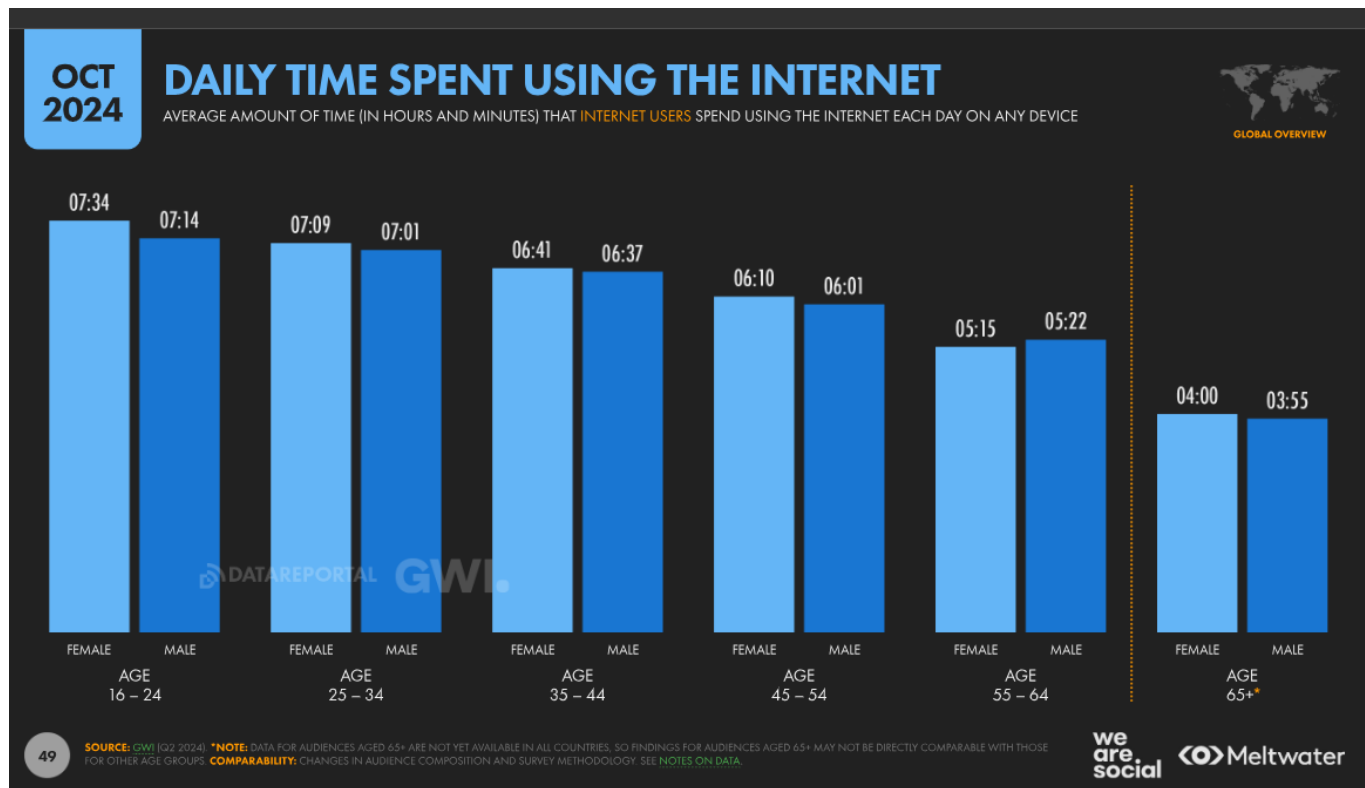
La gent gran és un grup objectiu; treballadors menys qualificats, els aturats, les persones amb baixos ingressos i els migrants.

Xarxes Socials

Grupo de edad	Uso habitual	Frecuencia alta
16-24 años	98,70%	93,50%
25-44 años	94,20%	88,10%
45-64 años	78,40%	66,90%
65+ años	43,20%	28,70%

Fuente. (Pizzi et al., 2023)

Internet

Fuente: Digital 2024 October Global Statshot Report

L'economia silver es converteix en un nou horitzó productiu.

Aquesta “nova economia” representa una oportunitat estratègica per articular noves cadenes de valor adaptades a les necessitats i preferències d'una població longeva, activa i diversa.

L'informe *The Silver Economy* (Unió Europea, 2018) identifica diverses àrees amb capacitat de dinamitzar la innovació i el creixement al voltant del segment sènior:

Àmbits
destacats

- ❖ Habitatge adaptat.
- ❖ Tecnologies accessibles.
- ❖ Turisme especialitzat.
- ❖ Salut connectada.
- ❖ Robòtica assistencial.
- ❖ Aprenentatge permanent i serveis intergeneracionals.

Economia silver i emprendedoria

Dimensió	Exemples i oportunitats	Enllaç amb l'emprenedoria sènior
Salut i benestar	Telemedicina, <i>apps</i> de salut, assistència domiciliària.	Noves empreses de cura, serveis personalitzats.
Tecnologia i connectivitat	Dispositius adaptats, domòtica, plataformes digitals inclusives.	Diseny i adaptació de solucions digitals accessibles.
Educació i aprenentatge	Universitats <i>senior-friendly</i> , formació al llarg de la vida.	Formació per a l'autoocupació, actualització tecnològica.
Turisme i lleure	Turisme tranquil, cultural i de benestar.	Microempreses en turisme temàtic sènior.
Serveis financers	Planificació financiera, assegurances adaptades.	Consultoria i educació financiera per gent gran.
Hàbitat i mobilitat	Habitatges adaptats, transport accessible.	Solucions arquitectòniques, serveis de mobilitat local.
Participació social i laboral	Plataformes col.laboratives, voluntariat professionalitzat.	Xarxes de mentoria, <i>coworking</i> intergeneracional.
Emprenedoria sènior	Iniciatives en etapes tardanes, reconversió professional.	Motor clau de resiliència econòmica i envelliment actiu.

**Startups
contra la
solitud
sènior:
innovació
amb impacte
social**

Nom	Origen	Tipus de solució	Focus d'intervenció	Descripció i aportació principal
ElliQ	EE. UU./ Israel	Assistent robòtic amb IA conversacional	Interacció emocional i acompanyament diari	Robot social que conversa, recorda tasques, suggereix activitats i crea vincles emocionals per combatre la solitud cotidiane en persones grans.
KOMP	Noruega	Dispositiu unibotó de comunicación familiar	Conectivitat social amb baix llindar digital	Pantalla senzilla sense necessitat d'habilitats digitals, que permet videotrucades i recepció de fotos de familiars.
Peppermint	EE.UU.	Plataforma d'activitats culturals en grup	Participació cultural i creació de comunitat local	Ofereix als grans accés a tallers, passejades i trobades socials al seu entorn, fomentant vincles i pertinença.
Eldera	EE. UU.	Xarxa de mentoria intergeneracional online	Sentit de propòsit y vinde generacional	Connecta a grans amb joves per compartir coneixements i experiències a través de sessions virtuals.
Silverce	Espanya	Plataforma d'habitatge compartit sènior	Suport residencial cooperatiu i vida social sostinguda	Facilita la cohabitació entre persones grans compatibles, promovient convivència activa i xarxes de cura mutu.
Cuidum	Espanya	Plataforma de conexió amb cuidadors professionals	Presència relacional i continuïtat afectiva en contextos de dependència	Ofereix acompanyament personalitzat i atenció domiciliària, i ajuda a reduir l'aïllament en situacions de fragilitat o solitud no desitjada.

Polítiques de desenvolupament:

6

A què ens
enfrentem i
propostes de
millora.

Informe de la OCDE de 2017.
Prevenició de l'envelliment
desigual

ESL

Eix	Principals troballas	Propostes estratègiques
Desigualtats acumulades	Les desigualtats socials, educatives i de salut s'amplifiquen amb l'edat i generen diferències significatives en l'esperança de vida i la qualitat de vida.	Reforçar polítiques redistributives, sistemes de salut preventius i accés equitatiu a l'educació des d'etapes primerenques.
Longevitat i mercat laboral	L'augment de l'esperança de vida obliga a repensar trajectòries laborals més llargues , però les persones amb menors qualificacions o pitjors condicions laborals tenen més dificultats per prolongar la seva activitat.	Fomentar la formació contínua , adaptar llocs de treball, i flexibilitzar la transició cap a la jubilació.
Protecció social	Els sistemes actuals tendeixen a reproduir desigualtats prèvies , especialment en pensions i cobertura sanitària.	Redisenyar els sistemes de pensions per reduir desigualtats de gènere i d'ingressos, i integrar mesures específiques per a col·lectius vulnerables.
Educació i competències	La bretxa educativa entre generacions es pot convertir en un factor d'exclusió digital i laboral.	Impulsar l' aprenentatge permanent i les polítiques actives d'ocupació que prioritzin els més grans de 55 anys.
Enfocament preventiu	Actuar només a la vellesa resulta insuficient i costós; cal intervenir al llarg del cicle vital.	Adoptar una perspectiva de cicle vital en les polítiques públiques, afavorint la prevenció i l' equitat intergeneracional.

La World Health Organization, al seu informe de 2021, assenyala com a insights

- ❖ Prioritzar polítiques basades en l'evidència científica.
- ❖ Canviar el discurs sobre l'edat i l'envelliment.
- ❖ Implicar governs, societat civil, universitats, empreses i organismes supranacionals en la lluita contra *l'edatisme*.

L'OCDE subratlla la necessitat d'aprofitar el **capital sènior** i adverteix que moltes polítiques continuen sent reactives i fragmentades.

«La qüestió no és quant costa la longevitat, sinó quin valor social i econòmic podem generar a partir d'ella.»

Parar atenció a:

- ❖ L'edat cronològica és un indicador insuficient.
- ❖ L'edatisme estructural actua com a fre al desenvolupament.
- ❖ L'economia de la maduresa encara està per construir.
- ❖ Les polítiques actuals presenten una lògica reactiva i dispersa.
- ❖ La transformació requereix un enfocament multidimensional.

Agenda de canvi:

- ❖ Repensar l'edat. Edat cronològica vs. edat funcional.
- ❖ Dissenyar polítiques basades en capacitats deixant estereotips etaris.
- ❖ Impulsar la retenció i el reingrés laboral.
- ❖ Visibilitzar i donar suport a l'emprenedoria sènior.
- ❖ Reduir la bretxa digital.
- ❖ Impulsar narratives socials més realistes i positives sobre l'envelliment.
- ❖ Governança longeva. Incorporar de manera transversal l'envelliment.

“La longevitat és palanca de
transformació:
de la lògica del **cost** a la lògica del **valor**.”

¡Moltes gràcies!

Esther Subirá Lobera
19-01-2016

Principales evaluadores generalistas

Índice	Instituciones responsables	Enfoque principal	Variables clave	Países incluidos
Mercer CFA Global Pension Index	Mercer, CFA Institute, Universidad de Monash	Diseño estructural de sistemas de pensiones	Adecuación, sostenibilidad e integridad	48 (2024)
Natixis Global Retirement Index	Natixis Investment Managers, CoreData Research	Entorno general para la jubilación	Bienestar material, calidad de vida, finanzas públicas y salud	44 (2023)
Ageing Readiness & Competitiveness Index	Global Coalition on Aging, The Economist Intelligence Unit	Preparación institucional y competitividad ante el envejecimiento	Mercado laboral, productividad, innovación, inclusión social	20 (2017)

Pilar 0 Prestación no contributiva para evitar la pobreza en la vejez.

Pilar 1 Pensión pública contributiva vinculada a ingresos.

Pilar 2 Pensión privada contributiva vinculada a ingresos.

Pilar 3 Ahorro voluntario y planes ocupacionales o personales.

Pilar 3 Activos financieros/no financieros externos (vivienda, apoyo informal, etc.)

Parece más robusto porque:

- Permite integrar distintas dimensiones de protección y capitalización.
- Técnico y de cobertura internacional.
- Permite aislar factores críticos con mayor claridad.

Indicadores específicos de la Comisión Europea

Tasa de generosidad

Relación entre pensión media y salario medio antes de impuestos.

Refleja cuánto mantiene la pensión el **nivel de vida medio**.

Tasa de sustitución

Compara la primera pensión con el **último salario** previo a la jubilación.

Tasa de reemplazo

Proporción de **ingreso que se mantiene** tras la jubilación, una vez descontados impuestos y cotizaciones.

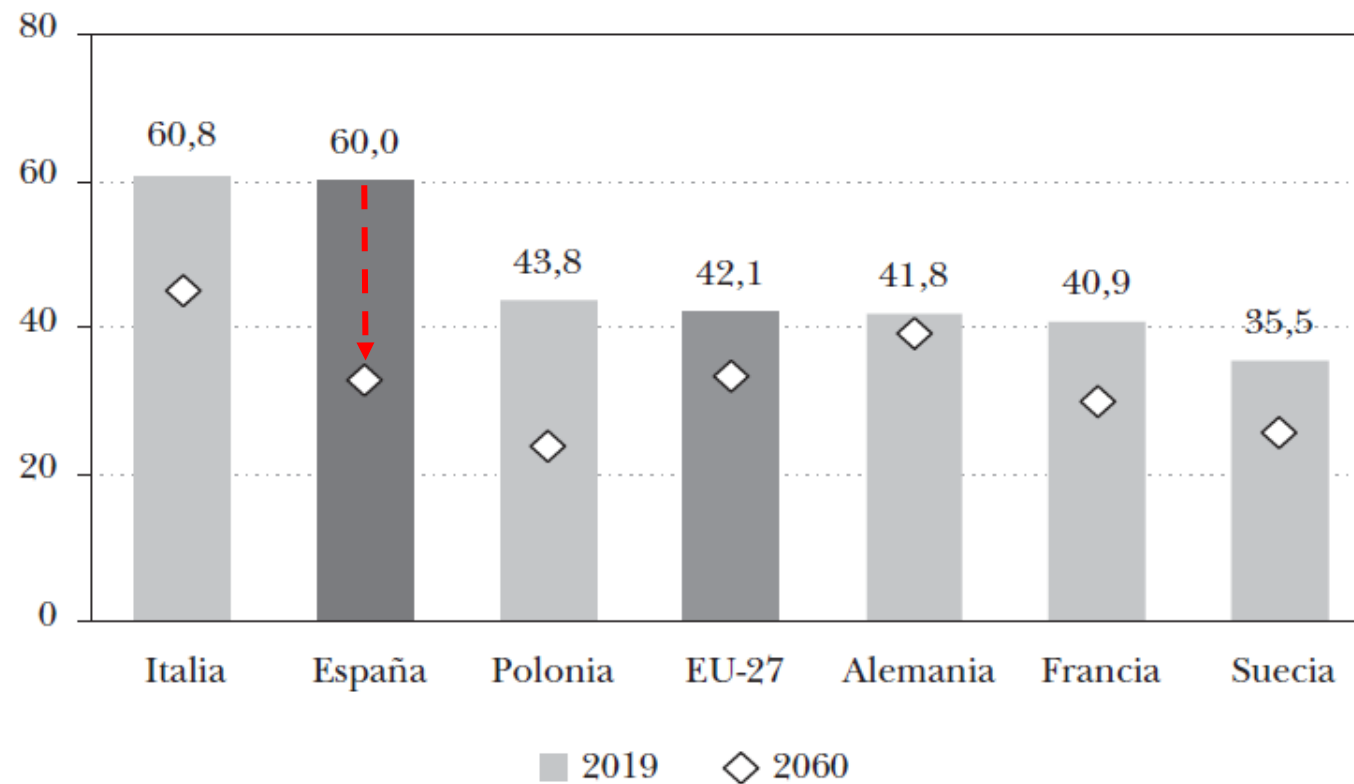

Tasa de generosidad

Relación entre
pensión media
y salario medio
antes de
impuestos.

Refleja cuánto mantiene la pensión
el **nivel de vida medio**.

Selección de países de la UE-27, 2019 y 2060 (%)

Tasa de sustitución

Compara la primera pensión con el **último salario** previo a la jubilación.

Tasa de reemplazo

Proporción de **ingreso que se mantiene** tras la jubilación, una vez descontados impuestos y cotizaciones.

Selección de países de la UE-27, 2019 y 2060 (%)

